

POHĽAD UČITEĽOV A ŠTUDENTOV GEOGRAFIE NA RELEVANTNOSŤ SPRÍSTUPNENIA VYBRANÝCH TÉM TÝKAJÚCICH SA AKTUÁLNYCH PROBLÉMOV A VÝZIEV EURÓPY

Martina Škodová, Tibor Madleňák, Adam Damek

Abstract

Europe is currently undergoing a very dynamic development. European countries, regions and their populations face many challenges, such as war, population aging, migration, separatism, climate change, state of the environment or the rise of political populism and extremism. Very important part of solving various economic, social, political and environmental problems is their reflection on the side of the educational process. Due to the dynamics of development in various thematic areas, there is a need to constantly supplement and update traditional teaching materials. We were curious about which problems and topics are considered to be relevant and suitable for inclusion in geographic education by geography teachers and students. We ascertained their opinions through a questionnaire survey and analyzed them on the basis of several criteria. The obtained results will represent a starting point for selection, professional and didactic processing of the most important problems and topics related to the individual regions of Europe.

Keywords: school geography, current problems of Europe, ISCED 3, contextual teaching and learning, thematic approach

Úvod

Vzdelávanie v 21. storočí prechádza veľkými zmenami a výzvami, ktoré odzrkadľujú potreby a problémy súčasnej spoločnosti. Veľmi dôležitá súčasť riešenia rôznych ekonomických, sociálnych, politických a environmentálnych problémov a výziev je ich reflexia na strane výchovno-vzdelávacieho procesu. Školská regionálna geografia má veľký potenciál učiť žiakov chápať komplexné javy a procesy vo svete a jednotlivých regiónoch v súvislostiach. Preto by mala na aktuálne témy a problémy adekvátne reagovať. Ich veľká dynamika však vyžaduje neustále dopĺňanie a aktualizáciu tradičných učebných materiálov. V súvislosti so zámerom vytvoriť sériu inovatívnych, aktuálnych a aktivizujúcich doplnkových učebných materiálov, zameraných na aktuálne problémy a výzvy týkajúce sa Európy a jej regiónov (doplňujúcich tradične riešený obsah regionálnej geografie Európy) nás zaujímalo, ktoré témy považujú učitelia geografie, študenti a žiaci za relevantné a vhodné pre zaradenie do geografickej edukácie. Cieľom príspevku je

teda preskúmanie postojov učiteľov, študentov a žiakov k relevancii jednotlivých aktuálnych problémov a výziev Európy. Ich názory sme zisťovali dotazníkovým prieskumom a analyzovali na základe viacerých kritérií. Výsledky prieskumu budú východiskom pre výber, odborné a didaktické spracovanie najpodstatnejších problémov a výziev, týkajúcich sa jednotlivých regiónov Európy.

Význam edukácie tém týkajúcich sa aktuálnych problémov a výziev Európy

Európa v súčasnosti prechádza veľmi dynamickými zmenami. Jednotlivé krajiny, regióny a ich obyvatelia sú konfrontovaní s mnohými výzvami súvisiacimi s vojnou, energetickou krízou, starnutím obyvateľov, ilegálnou migráciou, separatizmom, zmenou klímy, stavom životného prostredia alebo nárastom politického populizmu a extrémizmu (Kriesi, 2014, Latoszek a kol., 2015, Jelen, 2021). Spolu so spoločenskými, ekonomickými, technologickými environmentálnymi a ďalšími premenami súčasnej Európy i celého sveta je zrejmé, že k zmenám musí dôjsť aj vo vzdelávaní a výchove mladých ľudí, aby dokázali obstať v nových podmienkach, čeliť výzvam a problémom súčasnosti a podieľať sa na utváraní budúcnosti. Edukácia tém týkajúcich sa aktuálnych problémov a výziev Európy je aktuálna už od nižšieho sekundárneho vzdelávania, najmä v tematickom celku Európa v 7. ročníku ZŠ, ale tiež počas celého vyššieho sekundárneho vzdelávania. Dôvodom je okrem iného i to, že žiaci si v tomto období začínajú formovať názory a postoje k aktuálnemu daniu v spoločnosti. Okrem formálneho vzdelávania a rodinného prostredia sú ovplyvňovaní aj internetom a sociálnymi sieťami, kde sa popri korektných informáciách stretávajú často aj s rôznymi dezinformáciami, hoaxami a konšpiračnými teóriami (viac Panczová, 2017, Šnidl, 2017, Stecula, Pickup, 2021, Dame Adjin-Tetty, 2022).

Súčasný stav a možnosti edukácie tém týkajúcich sa aktuálnych problémov a výziev Európy

Výuka regionálnej geografie Európy by mala byť realizovaná v rámci stanovených aktuálnymi kutikulárnymi dokumentami alebo by ich mala vhodne dopĺňať či rozširovať. Spôsob jej uchopenia by mal tiež reflektovať vzdelávacie potreby a požiadavky spoločnosti v 21. storočí. Aktuálne prebiehajúca reforma vzdelávania si kladie ako jeden z cieľov prispôbenie cieľov a obsahu vzdelávania súčasným spoločenským výzvam a potrebám (ŠPÚ, 2021). Akcentuje multidisciplinárny a tematický prístup k vyučovaniu. Viacerí odborníci (napr. Walter, Bernard, 1973, Korson, Kusek, 2016) sa zhodujú v tom, že výchovnovzdelávací proces je tým efektívnejší, čím komplexnejší pohľad na študované javy a vzťahy sú študentom predstreté. Rawding (2014) vysvetľuje, že učitelia geografie by mali uplatniť čo najširší (holistický) prístup k študovaným

témam, aby poskytli syntetizujúce prvky, ktoré sú pre geografiu dôležité. Tento prístup je označovaný aj ako tematický prístup (Steinberg, Walter a Sherman-Morris, 2002, Senegačnik, 2018). Dôležité je, aby riešené témy či problémy boli aktuálne, pre študenta relevantné (súvisia s jeho životom) a komplexné. Prehľad vhodných aktuálnych tém pre výuku regionálnej geografie Európy spracovali napr. Karolčík, Likavský a Mázorová (2015), aktuálne témy pre Európu syntetizuje napríklad publikácia *Konfliktní regiony světa* (Jelen, 2021).

Pri didaktickom uchopení aktuálnych tém, dopĺňujúcich tradične riešený obsah regionálnej geografie Európy, je nevyhnutné implementovať aj kontextuálny prístup. Spočíva v pohľade na regióny a ich špecifické problémy a výzvy v širších súvislostiach, teda v zohľadnení spolupôsobenia sociálnych, politických, ekonomických, kultúrnych a iných kontextov, v ktorých vznikali a vyvíjali sa. Kontextuálne vyučovanie umožňuje žiakom konštruovať vedomosti prostredníctvom procesov analýzy a syntézy, výrazne prepája učebný obsah s bežným životom žiakov, čím pozitívne ovplyvňuje vzdelávacie výsledky, motiváciu aj kritické myslenie žiakov (Hudson, Whisler, 2008). Podľa *Professional standards for accomplished teaching of school geography* (Kriewaldt, 2010) je požiadavkou súčasného geografického vzdelávania to, aby bolo založené na geografickom skúmaní dostupných podkladov a terénnom výskume, rozvíjaní geografického myslenia a komunikácie, vytváraní akcieschopného, kritického a tvorivého prostredia v spolupráci so žiakmi. Tieto ciele je možné efektívne naplniť využitím tematického a kontextuálneho prístupu.

Pri zvažovaní koncepcie výuky regionálnej geografie Európy je potrebné zobrať do úvahy okrem vhodného prístupu aj ďalšie aspekty. Edukácia tém súvisiacich s problémami a výzvami súčasnej Európy súvisí s viacerými strategickými dokumentami, ktoré je potrebné pri koncipovaní vyučovania zohľadniť. Z nich je dôležitá napríklad stratégia Globálneho rozvojového vzdelávania, vychádzajúca najmä zo Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce na roky 2019 – 2023 (MZVaEZ SR, SlovakAid, 2019). V odseku 6.1.3 definuje ako jednu z hlavných výziev aj posilnenie systematického zavádzania tém globálneho vzdelávania do formálneho, ako aj neformálneho vzdelávania. Za hlavný cieľ globálneho rozvojového vzdelávania je považovaná podpora schopnosti „ľudí kvalifikovane a objektívne porozumieť globálnym, regionálnym i lokálnym politickým, ekonomickým, sociálnym, environmentálnym a kultúrnym procesom, vrátane ich vzájomných súvislostí a prepojenosti ich dopadov“ (MZV CZ, 2018, s. 1). Medzi základné princípy globálneho rozvojového vzdelávania patrí holistický pohľad na svet, globálna zodpovednosť, solidarita a sociálna spravodlivosť, otvorenosť a kritické myslenie, participácia a partnerstvo. V koncepcnej rovine môže byť inšpiratívna napríklad tzv. Lucernská deklarácia (*Lucerne Declaration on Geographical Education for Sustainable Development*), zverejnená Komisiou geografického vzdelávania Medzinárodnej geografickej únie (*International*

Geographical Union Commission on Geo-graphical Education) v roku 2007 alebo deklarácia Medzinárodnej geografickej únie, ktorá prostredníctvom výuky geografie podporuje citlivý prístup ku kultúrnej diverzite obyvateľov sveta. Výrazy „kultúra“ a „kultúrny“ sú tu vnímané v širšom vymedzení. Zahŕňajú nielen kultúrnu, ale aj sociálnu, hospodárskou a environmentálnu dimenziu.

Je mnoho efektívnych spôsobov, ako didakticky uchopiť sprístupnenie aktuálnych tém a výziev Európy žiakom (napr. inovatívne a aktivizujúce vyučovacie metódy a stratégie, ako napr. prípadové štúdie, problémové vyučovanie, bádateľsky orientované vyučovanie či projektové vyučovanie a pod.). Viaceré možnosti inovácie geografického vzdelávania v slovenských podmienkach podrobne opísali Mázorová a kol. (2010), Farárik (2015), Gregorová (2015), Karolčík a Čipková (2015), Likavský (2018), Škodová (2018), Csachová a kol. (2020), Gessert a Škodová (2021) a ďalší. Spoločným znakom vhodných učebných stratégií je induktívny prístup, dôraz na budovanie vlastnej štruktúry vedomostí a kontextov, rozvoj tvrdých i mäkkých spôsobilostí a zručností pri získavaní, analyzovaní, hodnotení a prezentovaní geografických informácií. Za inováciu sa tiež považuje obohatenie geografického vzdelávania o prácu študentov s digitálnymi edukačnými technológiami, ktoré podporujú rozvoj ich digitálnej gramotnosti.

Vyučovacie prostriedky však predstavujú len jeden z prvkov procesu vyučovania a nemôžu preto nahradiť chýbajúci obsah alebo kompenzovať nejasný vzdelávací cieľ (Řezníčková, Pavelková, 2021). Kľúčovým faktorom pri implementácii aktuálnych, často aj kontroverzných tém je však učiteľ a jeho osobné vzdelávacie priority. Viaceré štúdie (napr. Budke a kol., 2017; Avery, Levy, Simmons, 2013; Campbell, 2008) poukazujú na fakt, že učitelia sa často zdráhajú učiť témy, ktoré môžu byť považované za náročné, citlivé alebo kontroverzné. V tom im môžu byť oporou vhodné didaktické materiály, vychádzajúce z najnovších poznatkov a relevantných zdrojov.

Metodika práce

Nižšie opísaný prieskum reflektoval jednu z úloh/cieľov projektu KEGA „*Aktuálne problémy regiónov Európy – inovatívne prístupy vo vyučovaní*“, riešeného v období 2022 až 2024. Cieľom projektu je vytvoriť sériu inovatívnych doplnkových učebných materiálov, zameraných na aktuálne a diskutované problémy týkajúce sa Európy a jej regiónov. Učebné materiály budú prioritne určené pre študentov stredných škôl a ich učiteľov geografie.

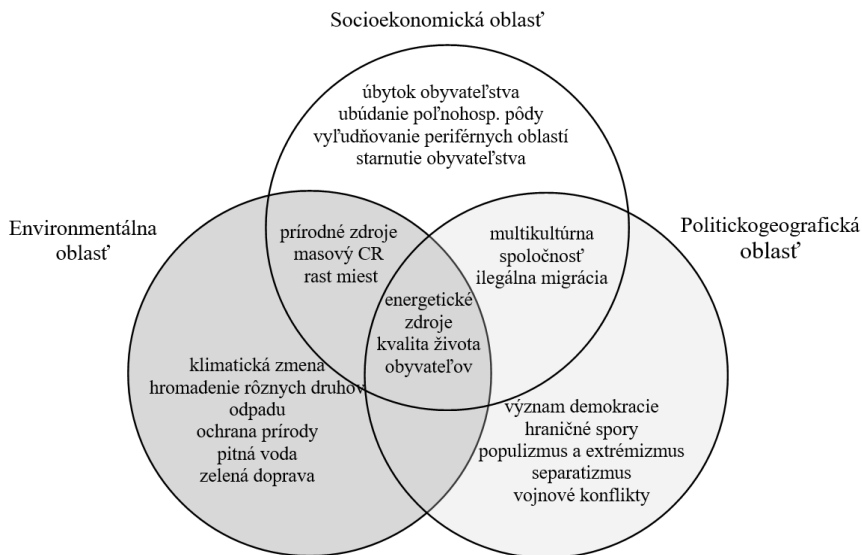
Naším zámerom bolo pri tvorbe edukačných materiálov reflektovať požiadavky učiteľov i žiakov, preto prvým z cieľov projektu bolo preskúmanie postoja učiteľov, študentov a žiakov k relevancii jednotlivých aktuálnych problémov a výziev Európy. Stanovili sme si nasledovnú deskriptívnu výskumnú

otázku: *Ktoré témy (problémy a výzvy Európy) považujú učitelia geografie, študenti geografie a žiaci na gymnáziách za relevantné pre zaradenie do geografickej edukácie?* Z takto stanovenej výskumnej otázky vyplynuli nasledujúce úlohy prieskumu:

1. vytvorenie súboru tém (problémov a výziev Európy) na základe relevantných zdrojov,
2. príprava merného prostriedku (online dotazníka),
3. realizácia dotazníkového prieskumu, kvantitatívna a kvalitatívna analýza získaných dát.

Metódy prípravy na výskumnú činnosť zahŕňali štúdium odbornej literatúry a pedagogickej dokumentácie s cieľom vytvoriť súbor tém (problémov a výziev Európy). Navrhnuté témy súvisia so socioekonomickou, politikogeografickou a environmentálnou oblasťou (obr. 1). Viaceré z tém je možné, na základe optiky, ktorou sa na ne pozeráme, zaradiť i do viacerých oblastí (napr. energetické zdroje, prírodné zdroje, multikultúrna spoločnosť, kvalita života obyvateľov a pod.).

Obr. 1: Zaradenie navrhovaných tém regionálnej geografie Európy do troch oblastí

Ako výskumný nástroj sme vytvorili a použili online dotazník vlastnej konštrukcie. Zámerom dotazníkového prieskumu bolo získanie zoznamu relevantných tém, ktoré po ich doplnení o témy explicitne sa vyskytujúce a opakujúce sa v kurikulumoch geografie v európskych štátoch, budú východiskom pre

ich výber, odborné a didaktické spracovanie. Okrem položiek zameraných za zber sociometrických dát o respondentoch (pohlavie, vek, miesto bydliska, počet rokov praxe, typ školy a pod.) dotazník obsahoval aj zoznam dvadsiatich tém (problémov a výziev Európy, obr. 1). Každý respondent mal možnosť vybrať si maximálne sedem pre neho relevantných tém, vhodných na zaradenie do geografickej edukácie. Okrem toho mal možnosť navrhnúť ďalšiu tému, ktorá mu chýbala v uvedenom zozname. Dotazníkový prieskum bol realizovaný v dvoch etapách (marec/apríl, október) v roku 2022. Zúčastnilo sa ho 73 učiteľov základných, stredných a vysokých škôl z 19-tich okresov na Slovensku, 155 študentov geografie (najmä učiteľstva geografie) a 184 žiakov stredných škôl z 67 okresov na Slovensku a v Česku.

Získané informácie boli analyzované a vyhodnotené v kvalitatívnej a kvantitatívnej rovine. Na kvantifikáciu výsledkov dotazníkového prieskumu boli využité matematicko-štatistické metódy. Dáta sú interpretované v podobe grafov.

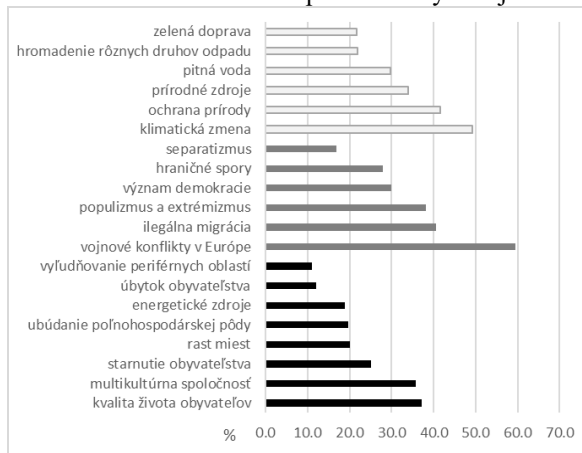
Výsledky

Naším cieľom bolo preskúmanie postoja učiteľov, študentov a žiakov k relevancii jednotlivých aktuálnych problémov a výziev Európy pre ich zaradenie do geografickej edukácie na stredných školách. Na základe výsledkov dotazníkového prieskumu možno konštatovať, že za najviac relevantné témy respondenti považujú *Vojnové konflikty* (túto tému si vybralo 59,5 % respondentov) a *Klimatická zmena* (49,3 %). Naopak, najmenej preferovanými témami sú *Vyludňovanie periférnych oblastí* (11 %) a *Úbytok obyvateľstva* (11,9 %). Priemernú početnosť výberu jednotlivých tém rozdelených podľa oblastí vyjadruje graf 1.

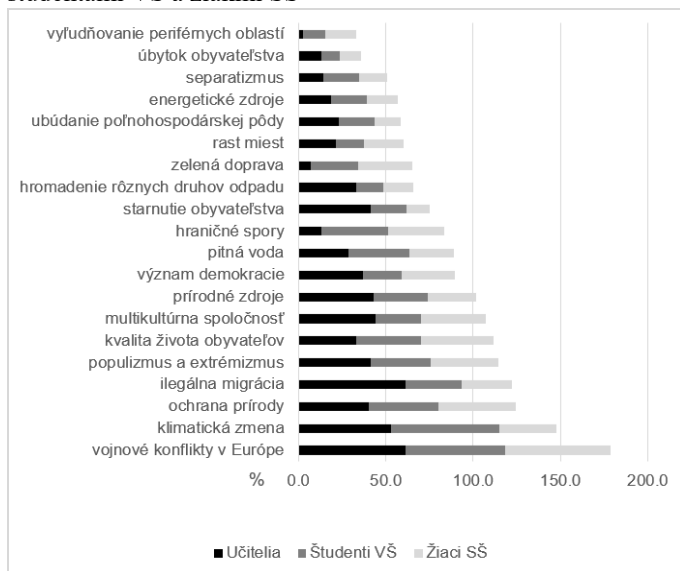
Pri analýze preferencie uvedených tém na základe typu respondentov, sme odhalili rozdielne výsledky (graf 2). Zistili sme, že učitelia považujú za relevantné iné témy, ako študenti a žiaci na stredných školách. Najviac preferované témy u učiteľov boli *Vojnové konflikty* a *Ilegálna migrácia* (obe tieto témy si vybralo 61,4 % učiteľov), *Klimatická zmena* (52,9 %), *Multikultúrna spoločnosť* (44,3 %) a *Prírodné zdroje* (42,9 %). Nezaujali ich témy *Vyludňovanie periférnych oblastí* (2,9 %) a *Zelená doprava* (7,1 %). Ako ďalšiu tému, ktorú učitelia sami navrhli, uviedli tému *Spolupráca krajín v rôznych oblastiach*. Študenti geografie na vysokých školách zaujali dominantne dve témy – *Klimatická zmena* (61,9 %) a *Vojnové konflikty* (56,8 %). Témy, ktoré pre nich nie sú relevantné sú *Úbytok obyvateľstva* (11 %) a *Vyludňovanie periférnych oblastí* (2,9 %). Okrem toho ako ďalšiu tému, ktorej by sa chceli na hodinách geografie venovať uviedli tému *Porušovanie ľudských práv*. Žiaci na stredných školách v prieskume preferovali témy ako *Vojnové konflikty* (60,3 %), *Ochrana prírody a krajiny* (44,6 %) a *Kvalita života obyvateľov* (41,3 %). Naopak, netrápi ich veľmi *Úbytok obyvateľstva* (12 %)

a *Starnutie obyvateľstva* (13 %). Ako ďalšie témy, ktorým by sa chceli, okrem súboru navrhnutých tém, na hodinách geografie venovať, uviedli témy *Prirodné krásy regiónov* a *Rasizmus a ignorancia jeho existencie*.

Graf 1: Priemerná relatívna početnosť výberu jednotlivých tém respondentmi

Graf 2: Priemerná relatívna početnosť výberu jednotlivých tém učiteľmi, študentami VŠ a žiakmi SŠ

Skúmali sme aj to, či na preferenciu tém, ktorým by sa chceli študenti a žiaci venovať, má rozhodujúci vplyv ich pohlavie. U študentov na vysokých školách sme identifikovali vplyv pohlavia napr. pri téme *Klimatická zmena*. Ženy si túto tému volili o 8,5 % častejšie, ako muži. Pri preferencii témy *Vojenské konflikty* bol pomer mužov a žien vyrovnaný. V porovnaní s týmto výsledkom, pri žiakoch na stredných školách volili túto tému častejšie dievčatá ako chlapci (až o 17,4 %). Aj pri ďalších, vo všeobecnosti preferovaných témach, ako *Ochrana prírody a krajiny*, *Populizmus a extrémizmus* a pod. sme identifikovali ich väčšiu preferenciu dievčatami ako chlapcami. Z celkových výsledkov skúmania vplyvu pohlavia študentov a žiakov na preferencie jednotlivých tém, problémov a výziev Európy možno konštatovať, že muži si vyberali rôznorodejšie témy, zatiaľ čo ženy sa zamerali na menší počet najvýznamnejších tém.

Závery

Súčasný dynamicky sa meniaci svet viac ako kedykoľvek predtým kladie na ľudí nároky zorientovať sa v ňom, porozumieť jeho procesom a vedieť sa oň postarať. Európa (aj iné regióny) čelia rôznym ekonomickým, sociálnym, politickým, environmentálnym a ďalším problémom a súčasťou ich riešenia by mala byť aj ich reflexia na strane výchovno-vzdelávacieho procesu. Školská regionálna geografia má veľký potenciál učiť žiakov chápať komplexné javy a procesy na Zemi a v jej regiónoch v súvislostiach. Preto by mala na spomínané témy adekvátne reagovať. Uvedomujeme si, že kľúčovým faktorom pri implementácii aktuálnych, často aj kontroverzných tém je učiteľ a jeho osobné vzdelávacie priority. Prejavuje sa to tým, aké učebné témy preferuje ale tiež tým, aké učebné stratégie používa. Naším zámerom preto je pri tvorbe edukačných materiálov reflektovať požiadavky učiteľov i žiakov, preto prvým z cieľov projektu bolo preskúmanie ich postojov k relevancii edukácie jednotlivých aktuálnych problémov a výziev Európy. Zistili sme, že najviac preferovanou témou u všetkých respondentov je, vzhľadom na jej aktuálnosť, téma *Vojnové konflikty* (zvolilo ju takmer 60 % všetkých respondentov). Študentov na vysokých školách a žiakov na stredných školách viac, ako učiteľov zaujímajú environmentálne témy. Naopak v porovnaní s učiteľmi ich až tak nezaujímajú témy súvisiace so starnutím obyvateľov či ilegálnou migráciou. Ak vieme, ktoré témy považujú študenti a žiaci za relevantné, je dôležité zohľadniť to i vo vyučovaní regionálnej geografie Európy. Venovať sa týmto témam však predstavuje pre učiteľov nesmiernu výzvu, pretože sa nemôžu oprieť o štandardy geografie a stredoškolské učebnice. Naším ďalším zámerom pri riešení projektu je preto vytvoriť sériu aktuálnych doplnkových učebných materiálov, zameraných na aktuálne a diskutované problémy týkajúce sa Európy a jej regiónov. Učebné materiály budú vychádzať z najnovších vedeckých poznatkov, oficiálnych štatistík a zdrojov informácií. Ich

elektronická forma bude otvorená pre aktualizáciu a vhodná pre rozličné interaktívne prvky (obrázky, animácie, videá, presmerovanie na iné webové stránky, vkladanie online máp a pod.). Obsah jednotlivých tém bude pozostávať zo statickej a dynamickej časti. Statickú časť bude predstavovať základný text učebných materiálov, dynamickú časť budú tvoriť interaktívne prvky ovládané dotykovými gestami, ako sú hypertextové odkazy na internetové stránky, mapy, grafy, databázy, register pojmov, samohodnotiace testy a i. Ich úlohou je zvýšiť dynamiku vyučovacieho procesu, ako aj prispôsobenie učebných textov záujmu a potrebám žiakov. Súčasťou edukačných materiálov budú aj metodické listy pre učiteľov a pracovné listy pre žiakov.

Pod'akovanie

Príspevok bol spracovaný v rámci projektu KEGA č. 029UMB-4/2022 „Aktuálne problémy regiónov Európy – inovatívne prístupy vo vyučovaní“.

Literatúra

- EVERY, P. G. – LEVY, S. – SIMMONS, A. M. M. 2013. Deliberating Controversial Public Issues As Part of Civic Education 1. In *The Social Studies*. vol. 104, no. 3, pp. 105-114. DOI: 10.1080/00377996.2012.691571
- BUDKE, A. – KRAUSE, U. – MAIER, V. – VAN REUMONT, F. – BÉNEKER, T. 2017. Konzepte der politischen Bildung und ihre Umsetzungen im Geographieunterricht: Ergebnisse eines deutsch-niederländischen Austauschseminars für Lehramtsstudierende. In *GW-Unterricht*. ISSN 2077-1517, 2017, vol. 17, no. 2, pp. 437-454.
- CAMPBELL, D. E. 2008. Voice in the classroom: How an open classroom climate fosters political engagement among adolescents. In *Political Behavior*. vol. 30, no. 4, pp. 32-44. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11109-008-9063-z>
- CSACHOVÁ, S. a kol. 2020. *Zbierka inovatívnych metodík z geografie pre stredné školy*. Bratislava: Centrum vedecko-technických informácií, 2020. 486 s. ISBN 978-80-89965-54-0.
- DAME ADJIN-TETTEY, T. 2022. Combating fake news, disinformation, and misinformation: Experimental evidence for media literacy education. In *Cogent Arts & Humanities*. vol. 9, no. 1, article number 2037229.
- FARÁRIK, P. 2015. *Problém školstva nie sú len financie, ale aj to, čo a ako učíme. Ako by mohla vyzeráť školská geografia?* [online]. 2015. [cit. 18.06.2021]. Dostupné na internete: <<https://dennikn.sk/blog/307551/307551/>>
- GESSERT, A. – ŠKODOVÁ, M. 2021. Výber inovácií (inovatívnych metodík projektu IT Akadémia) geografického vzdelávania pre stredné školy. In *Geografia*. ISSN 1335-9258, 2021, roč. 29, č. 2, s. 11-19.

- GREGOROVÁ, B. 2015. Interaktívne digitálne učebnice z geografie pre ZŠ. In *Geografická revue*. ISSN 2585-8955, 2015, roč. 14, č. 2, 2015. s. 42-63.
- HUDSON, C. C. – WHISLER, V. R. 2008. Contextual teaching and learning for practitioner. In *Systematics, Cybernetics and Informatics journal*. ISSN 1690-4532, 2008, vol. 6, no. 4, 2008. pp. 261-284.
- JELEN, L. 2021. *Konfliktní regiony světa*. Praha: Nakladatelství České geografické společnosti, 2021. 127 s. ISBN 978-80-87476-06-2.
- KAROLČÍK, Š. – ČIPKOVÁ, E. 2015. Využitie bádateľsky orientovaných metód vo vyučovaní geografie. In *Geografická revue*. ISSN 2585-8955, 2015, roč. 11, č. 1, s. 15-47.
- KAROLČÍK, Š. – LIKAVSKÝ, P. – MÁZOROVÁ, H. 2015. Vývoj vyučovania geografie na základných školách a gymnáziách na Slovensku po roku 1989 a návrh základných koncepčných prvkov nového modelu geografického vzdelávania. In *Geografický časopis*. ISSN 0016-7193, 2015, roč. 67, č. 3, s. 261-284.
- KORSON, C. – KUSEK, W. 2016. The Comparison of a Thematic versus Regional Approach to Teaching a World Geography Course. In *Journal of Geography*. vol. 11, no. 4, pp. 159-168, DOI: 10.1080/00221341.2015.1076498
- KRIEWALDT, J. 2010. *Professional Standards for Accomplished Teaching of School Geography*. [online]. 2010. [cit. 24.06.2022]. Dostupné na internete: <http://www.geogstandards.edu.au/images/Samples/geogstandards.pdf>
- KRIESI, H. 2014. The Populist Challenge. In *West European Politics*. vol. 37, no. 2, 2014, pp. 361-378. DOI: 10.1080/01402382.2014.887879
- LATOSZEK, E. – PROCZEK, M. – KŁOS, A. – PACHOCKA, M. – OSUCHRAK, E. 2015. *Facing the Challenges of the EU. Re-thinking EU Education and Research for Smart and Inclusive Growth*. Warsaw: PESCA. [online]. 2015. [cit. 18.06.2022]. Dostupné na internete: https://depot.ceon.pl/bitstream/handle/123456789/10269/The_European_Union_and_international_mig.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- LIKAVSKÝ, P. 2018. Kritické myslenie v geografickom vzdelávaní – teoretické východiská a aplikácie v praxi. In *Geografia*. ISSN 1335-9258, 2018, vol. 26, no. 1, pp. 2018. 13-20.
- MÁZOROVÁ, H. a kol. 2010. *Využitie informačných a komunikačných technológií v predmete Geografia pre stredné školy. Učebný materiál – modul 3*. [online]. Bratislava: MPC, 2010. [cit. 01.06.2022]. Dostupné na internete: http://files.virtual-lab.sk/MVP/eGeografia_SS.pdf
- MZVaEZ SR, SlovakAid, 2019. Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023. [online]. 2019. [cit. 25.06.2022]. Dostupné na internete: https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2020/12/strednodoba_strategia_rozvojovej_spoluprace_sr_2019-2023.pdf

- MZV CZ, 2018. *Strategie globálneho rozvojového vzdelávania a osvěty o globálnich souvislostech*. [online]. 2018. [cit. 22.06.2022] Dostupné na internete: <https://www.mzv.cz/file/3418207/Strategie_GRV_2018_2030.pdf>
- PANCZOVÁ, Z. 2017. *Konšpiračné teórie: témy, historické kontexty a argumentačné stratégie*. Bratislava: VEDA, 2017. 155 s. ISBN 978-80-224-1546-0.
- RAWDING, C. 2014. The importance of teaching 'holistic' geographies. In *Teaching Geography*. vol. 39, no. 1, 2014. pp. 10-13.
- ŘEZNÍČKOVÁ, D. – PAVELKOVÁ, L. a kol. 2021. *Metodika výuky politické geografie ve všeobecném vzdělávání*. Praha: Přírodovědecká fakulta, Univerzita Karlova, 2021. 229 s. ISBN 978-80-7444-091-5.
- SENEGAČNIK, J. 2018. Classification of regional and thematic approaches in school textbooks on the geography of Europe. In *Acta geographica slovenica*. vol. 58, no. 2, 2018. pp. 124-134. DOI: <https://doi.org/10.3986/AGS.3408>
- STECULA, D. – PICKUP, M. 2021. *Social Media, Cognitive Reflection, and Conspiracy Beliefs*. [online], [cit. 12.03.2021]. Dostupné na internete: <<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpos.2021.647957/full>>
- STEINBERG, P. E. – WALTER, A. – SHERMAN-MORRIS, K. 2002. Using the internet to integrate thematic and regional approaches in geographical education. In *The Professional Geographer*. vol. 54, no. 3, 2002. pp. 128-141. DOI: <https://doi.org/10.1111/0033-0124.00334>
- ŠKODOVÁ, M. 2018. Výskumne ladené aktivity vo vyučovaní geografie. In Duchovičová, J. a kol. (eds.): *Inovatívne trendy v odborových didaktikách v kontexte požiadaviek praxe*. Zborník štúdií z medzinárodnej vedeckej konferencie Inovatívne trendy v odborových didaktikách v kontexte požiadaviek praxe. Nitra: PF UKF, 2018. s. 79-85, ISBN 978-80-558-1408-7.
- ŠNÍDL, V. 2017. *Pravda a lož na Facebooku*. Bratislava: N Press, 2017. 157 s. ISBN 978-80-972394-4-2.
- ŠPÚ, 2021. *Vzdelávanie pre 21. storočie* [online]. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2021. [cit. 21.06.2022]. Dostupné na internete: <<https://vzdelavanie21.sk/>>
- WALTER, B. J. – BERNARD F. E. 1973. A Thematic Approach to Regional Geography1. In *Journal of Geography*. vol. 72, no. 8, pp. 14-28. DOI: 10.1080/00221347308981339

THE VIEW OF GEOGRAPHY TEACHERS AND STUDENTS ON THE RELEVANCE OF TEACHING SELECTED TOPICS RELATED TO THE CURRENT PROBLEMS AND CHALLENGES OF EUROPE

Summary

A very important part of solving various economic, social, political and environmental problems is their reflection on the side of the educational process. Due to the dynamics of development in various thematic areas, there is a need to constantly supplement and update traditional teaching materials. Our aim is to create a series of innovative and interactive complementary teaching materials focused on current and discussed issues related to Europe and its regions. We were interested in which problems and topics are considered to be relevant and suitable for inclusion into geographic education by geography teachers and students. We ascertained their opinions through a questionnaire survey and analyzed them on the basis of several criteria. The survey reflected one of the tasks/goals of the KEGA project "*Current problems of the regions of Europe – innovative approaches in teaching*", solved in the period from 2022 to 2024. Based on the results of the questionnaire survey, we can conclude that the respondents consider the most relevant topics to be War conflicts in Europe and Climate Change. On the contrary, the least preferred topics are Depopulation of peripheral areas and Population decline. We have also found that teachers consider other topics relevant than students and pupils. Students and pupils are more interested in environmental topics than teachers. On the other hand, compared to teachers, they are not so interested in topics related to the aging of population or illegal migration. The obtained results will serve as a starting point for selection, professional and didactic processing of the most important problems and topics related to individual regions of Europe. Didactic materials will be primarily intended for high school students and their geography teachers.

RNDr. Martina Škodová, PhD.

RNDr. Tibor Madleňák, PhD.

Bc. Adam Damek

Katedra geografie a geológie

Fakulta prírodných vied

Univerzita Mateja Bela

Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica

E-mail: martina.skodova@umb.sk, tibor.madlenak@umb.sk,

adam.damek@student.umb.sk